

Карпенко О.В., Плікус І.Й. Головіна Д.В. Напрями вирішення проблеми формування digital-компетенції сучасного бухгалтера. *Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні: глобальні виклики – управлінські рішення : Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю Chartered Institute of Management Accountants (CIMA).* (29 березня 2019 року м. Ірпінь). Ірпінь: Видавництво Університету ДФС України. 2019. С. 255-269.

О.В.Карпенко. к.е.н, професор
(Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»),
І.Й. Плікус к.е.н, доцент
(Сумський державний університет) ,
Д.В. Головіна к.е.н
(Київський національний торговельно-економічний
університет,)

Напрями вирішення проблеми формування digital-компетенції сучасного бухгалтера

Авторами досліджено різні аспекти розвитку digital-економіки, виявлені зарубіжними та вітчизняними науковцями, для розробки напрямів підвищення рівня професійності у фахівців у сфері бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування.

За офіційними даними, в країнах Євросоюзу налічується понад 30 національних та регіональних ініціатив щодо діджеталізації [1]. В Україні також розроблена «Концепція розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 роки» [2]. Вплив цифровізації на розвиток бухгалтерського обліку частково розкрито у працях авторів [3]. Ми впевнені, що при підготовці бухгалтерів та аудиторів заклади вищої освіти не можуть знаходитися осторонь процесів, що зумовлюють глобальні соціально-економічні та науково-технологічні виклики та вносять корективи на ринку праці, в тому числі і щодо спеціалістів у сфері створення обліково-аналітичного забезпечення для системи управління. Емпіричну базу дослідження становили статистичні дані Європейського Союзу та управління державної статистики України, аналітичні огляди, звіти та прогнози провідних консалтингових компаній, дослідження АССА та CIMA щодо зміни компетенцій у

зв'язку з трансформацією економіки та суспільства, результати анкетування випускників, спеціалістів, роботодавців

Вектор практико – орієнтованого навчання, який обирають університети є цілком виправданим з позиції набуття студентами практичного досвіду, закріплення теоретичних знань, вирішення питання оплати за навчання. Разом з тим опитані студенти спеціальностей «Облік і оподаткування», «Облік і аудит» у 87% відмічають, що працюють не за фахом. Лише 12% з них розглядають таку роботу як корисну з точки зору набуття комунікаційних компетенцій, розуміння функціонування підприємства як системи, оскільки себе вони вбачають у майбутньому керівниками обліково-аналітичних структур. Студенти, які навчаються у м. Київ мали більше можливостей влаштуватися на роботу за фахом, гірший стан у полтавчан та сумчан. Більшість з останніх набувають ІТ- навички з введення інформації з первинних документів у базу даних. Через певний час вони втрачають інтерес до професії, яку їм позиціонували як більш творчу та ту, що дозволяє створювати інформацію, важливу для комунікації, управління вартістю та ефективністю; таку, що потребує аналітичних здібностей, вміння проводити аналіз ситуацій, що постійно змінюються. З іншого боку викладачі зустрічаються з не досить високим рівнем базових знань у студентів з математики, нерозвиненістю в них критичного мислення. У результаті поскладнюється опанування ними, наприклад, методик стратегічного управлінського обліку, стратегічного аналізу тощо. Разом з тим, з суб'єктивних та об'єктивних причин в університетах є деякі викладачі, не здатні здійснювати складний процес формування у студентів системи знань та навичок за фахом із-за рівня підготовки з методики викладання, психології, розуміння сучасних тенденцій у розвитку бухгалтерського обліку, невміння працювати у команді з колегами, реалізуючи відповідні принципи дидактики на основі системного підходу.

Причини загальної кризи освіти мають місце не тільки в Україні, але і в західних країнах, що пов'язано з трансформаціями при переході від індустріального суспільства до постіндустріального/ інформаційного. В Україні постіндустріальні

трансформації вимагають нової парадигми освіти, оскільки уся система освіти не відображає потреби ринку праці.

В останнє десятиліття дослідники зарубіжних країн особливо активно обґрунтували роль ІКТ в економічному зростанні, й визначили їх вплив на інвестиції та продуктивність. Цікавими є дослідження українських науковців щодо становлення мережевої економіки, підходів до модернізації економіки України за рахунок розвитку її digital- складової й тенденції розвитку цифрових платформ як частини цифрової економіки. Разом з тим паралельно підіймаються питання щодо статусу працівників, умов праці та навчання у digital- економіки. Звести до мінімуму можливе зростання безробіття й забезпечити необхідними кадровими ресурсами digital- трансформацію економіки дозволить адаптація освітнього процесу до нових умов та викликів майбутнього. Сучасні випускники мають бути в «тренді» продуктів технологічної революції.

Отже, тенденція до діджиталізації бізнесу призводить до того, що більш високими темпами зростає попит на бухгалтерів, які вміють працювати не лише в умовах змін законодавства, а й в актуальному digital -форматі. Але ми впевнені, що цінними для ринку залишаться фахівці з реальними емоціями і особистим високопрофесійним ставленням до справи, професійним судженням, гнучкістю мислення, орієнтовані на інформаційні запити стейкхолдерів. Проте підготовка бухгалтерів, аудиторів, фінансистів для digital економіки не встигає за її потребами. Це зумовлює потребу застосування куррікулумної парадигми у навчанні, що є подальшим напрямом дослідження авторів.

Основними напрямками, які в подальшому можуть допомогти дати відповідь на виклики діджиталізації, на нашу думку, є наступні.

1. Створення баз виробничої практики на набуття ІТ- навичок під контролем зацікавлених роботодавців, оскільки важливим джерелом знань є практична робота студента на виробництві. Це ж потребує зміни філософії мислення роботодавців, оскільки надання можливості студентам старших курсів працювати на посадах за фахом залежить саме від них. Тому необхідним є поглиблення зв'язків університетів з роботодавцями для спільного обговорення та вирішення питань.

Разом з тим, завданням університетів має стати створення умов для формування компетенцій digital - економіки в режимі он-лайн, щоб конкурувати з роботодавцями, які займаються розвитком власного персоналу, оскільки вони мають більше можливостей для міждисциплінарного підвищення кваліфікації.

2. Налагодження зв'язку між професійними організаціями та університетами, роботодавцями та викладачами для забезпечення синергетичного ефекту від підготовки нової генерації випускників, актуалізації знань та навичок бухгалтерів практиків. Оскільки державних програм такого плану не має, то саме університети мають стати відповідною платформою для співпраці з небайдужими фахівцями, що мають відношення до розвитку бухгалтерського обліку в Україні.

3. Розвиток цифрової компетентності у викладачів та студентів на основі співпраці різних кафедр та студентських колективів та їх діяльності на стиках наук, що забезпечить підвищення рівня професіоналізму тих, хто створюватиме, аналізуватиме та використовуватиме інформацію для реалізації на практиці обраної підприємством стратегії. Мова йде як про удосконалення змісту навчання, так і про використання ІТ- можливостей навчання для виконання спільних проектів студентами різних спеціальностей. При цьому кожен студент має продемонструвати компетенції, характерні для його фаху. У стандартах вищої освіти цифрова компетенція має бути передбачена обов'язково.

4. Запровадження навчальних планів нового покоління, які б дозволяли забезпечувати ґрунтовну підготовку та розвивати таланти тих, хто тяжіє стати фінансовим директором чи партнером у сертифікованій практиці, бути лідером у професії і потребує глибоких знань з математики, статистики та інформаційних систем.

Безумовно, що успіх у вирішенні цих питань буде досягнуто також через підвищення рівня мотивації у студентів за умови зростання економіки та появи нових робочих місць.

Список використаних джерел

1. Timothy K., Charles J., Liaplina A, Tan Sh., Winkler H. 2017. *Reaping digital dividends : leveraging the internet for development in Europe and Central Asia*. 2 <http://documents.worldbank.org/curated/en>
2. *Concepts for the development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020* <https://www.kmu.gov.ua/ua/npasearch>
3. Карпенко О.В., Плікус І.Й., Головіна Д.В. // Соціально-економічні та правові чинники розвитку національної економіки України: облікові, аналітичні та контрольні аспекти в сучасних умовах інтеграційних процесів: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (м. Полтава, 22 листопада 2018 р.). – Полтава: ПУЕТ, 2018. – 345 с. – С. 120-123